

MAĞCAN CUMABAY'IN ESERLERİNDE TÜRKÇÜLÜK DÜŞÜNCESİ

Ainur Abdeshova

Al-Farabi Kazak Ulusal Üniversitesi, Doğu Araştırmaları Fakültesi, TÜRKSOY Bölümü
ORCID: 0000-0002-2338-7872

Asel Shayakhmet

Al-Farabi Kazak Ulusal Üniversitesi, Filoloji Fakültesi, Yabancı Diller Bölümü
ORCID: 0000-0001-9621-5177

Özet

Türk soyluluğunun ve Alaş hareketinin değerli temsilcileri, Türk halklarının tarihinde, edebiyatında, dilinde ve kültüründe ortak birlik ilkelerine dayanan pan-Türkizm fikrini oluşturmuştur. Ancak Türk halklarının birliğini istemeyen emperyal rejimler, bu tür fikirlerin gerçekleşmesini engellemeye çalışmışlardır. Açıktır ki, bu fikir, birleştirici fikir ve hareketlerin liderlerine karşı yasaklayıcı bir politika izleyen Sovyet sistemi tarafından desteklenmedi. Pan-Türkizm fikrinin önde gelen temsilcilerinden biri, modern Kazak edebiyatının kurucularından Kazak şairi, yayıncı, öğretmen, Mağcan Zhumabay idi. Türk dünyası hakkındaki görüşlerini şiirlerinde ve diğer eserlerinde dile getirmiştir. Şairin eserleri, Aykap dergisi (kelimenin tam anlamıyla "Pişmanlık") gibi çeşitli yayınların yanı sıra Qazaqstan ve Qazaq gazetelerinde yayınlanmıştır. Türkistan şairi, o dönemin sömürgecilik ve siyasetinin dehşetini yerel halkla, Kazak halkının yaşam koşullarıyla ve emperyalist baskıyla ilgili sorunlarıyla ilgili olarak anlatabilmiştir. En önemli konulardan biri arazi kavramıydı. En önemli konulardan biri arazi kavramıydı. "Zhatyr", "Sholpan", "Tugan yerim - Sasykköl", "Kazagym", "Uyang kungi kui", "Ural tava" şiirleri - vatan kavramının duygusunu ve değerini yüceltmıştır. Yurttaşları Ahmet Baitursynov ve Mircakıp Dulatov'un izinden giden Mağcan Zhumabay da kurtuluş fikirleri dolu eserleriyle dikkat çekti. "Uzaktaki Kardeşim" şiirini 1920-1922 yıllarında Türkiye'deki ulusal kurtuluş hareketine adadı. Şiir, Türk tarihinin, Türkiye'deki siyasi durumun ve bu durumdaki insanların mücadelesinin açık ve derin bir anlayışını gösterir. Sovyetler Birliği döneminde yasaklanan Magzhan Zhumabayevich'in eserlerinde, Türk halklarının birleşmesi fikri sürekli olarak yansıtıldı ve yazarın kendisi halkın düşmanı ilan edildi.

Anahtar Kelimeler: Türkçülük, Kazak şairi, milletçilik fikri

IDEAS OF PANTURKISM IN THE MAGZHAN ZHUMABAI-ULY'S WORKS

Abstract

Valuable representatives of the Turkish noble people and representatives of the Alash movement elevated the idea of Pan-Turkism, based on the principles of the unity of the Turkic people with a common origin of their history, literature, language, and culture. However, the empire regimes, which did not want the unity of the Turkic peoples, tried to prevent the realization of such kind of ideas. Obviously, the idea was not supported by the Soviet system, which favored a prohibiting policy toward to the leaders of the unifying ideas and movements. One of the leading representatives of Pan-Turkism notion was Magzhan Zhumabai-uly, the Kazakh poet, publicist, pedagogist, and one of the founders of the modern Kazakh literature. The activist expressed his views on the Turkic world in his poems and other works.

The poet's works were published in various editions, such as "Aykap" (literally: "Regret") magazine, also in "Qazaqstan" and "Qazaq" newspapers. The talented Turkestani poet was able to describe colonialism and the horrors of that period policy toward to native peoples, the condition of the Kazakh people's life, and their problems connected to the imperialistic pressure. One of the most important themes was the concept of the land. The following poems - "Zhatyr", "Sholpan", "Tuğan zherim - Sasyqköl", "Qazağym", "Osy kungi kui", and "Oral tawıy" - were eulogizing the feelings and value of the concept of the motherland. Following the footsteps of his compatriots Ahmet Baitursyn-uly and Mirzhakyp Dulat-uly, Magzhan Zhumabai-uly also distinguished himself with his works full of ideas of liberation. He devoted his poem "Alystağı Bawryma" ("To My Distant Brother") to the national liberation movement of 1920-1922 in Turkey. The poem demonstrates clear and deep comprehension of the Turkish history, political situation in Turkey, as well as the people's struggle in that situation. The ideas of integration of Turkic peoples were permanently depicted in the Magzhan Zhumabaiuly's works which were banned in the Soviet Union, and the author himself was declared an enemy of the people.

Keywords: Pan-Turkism, Qazaq poetry, liberation ideas